

LOCUL ȘI ROLUL ORGANIZAȚIILOR NON-GUVERNAMENTALE ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR TRANSVERSALE ALE ADULȚILOR PRIN INTERMEDIUL STRATEGIILOR SPECIFICE EDUCAȚIEI NON-FORMALE

Valentin Cosmin Blândul
Universitatea din Oradea
Email – bvali73@yahoo.com

Abstract

The article analyses the role and position of non-governmental organizations in the development of adults' transversal skills through strategies specific to non-formal education. The non-governmental sector, as part of civil society and distinct from the public and business sectors, includes NGOs, associations, foundations, and other non-profit organizations that address diverse social and community needs, promote common interests, provide services, disseminate information, and encourage citizens' involvement. Its importance is particularly evident in the context of the increasing complexity of contemporary societal challenges and the need for communities to become actively involved in addressing them. In adult education, non-governmental organizations contribute to lifelong learning through flexible, participatory programmes adapted to actual community needs, creating opportunities for the development of critical thinking, digital, civic, social, and professional skills. Community programmes, volunteering, courses, educational projects, and initiatives such as Erasmus+ facilitate the practical application of knowledge, collaboration, critical reflection, and civic participation, thereby contributing to the enhancement of adults' cultural and social capital. One of the main objectives of the article is to analyse the role of the community and of the educational structures within it in developing transversal skills among the adult population, with particular emphasis on the contribution of NGOs and on examples of good practice in Romania. The analysis highlights the fact that the development of adults' transversal skills cannot be confined exclusively to formal education, but requires the coherent mobilisation of community resources through non-formal education. Thus, NGOs and community-based educational programmes represent an important pillar in supporting lifelong learning, social inclusion, professional development, and responsible civic participation.

Key-concepts: Adult education, Civil society, Lifelong learning, Non-governmental organizations, transferable skills.

Introducere

Este un lucru bine-cunoscut acela că problemele cu care se confruntă societatea contemporană sunt din ce în ce mai numeroase și complexe, însă rezolvarea lor nu mai poate reveni în sarcina exclusivă a autorităților statului. Cu toate acestea, multă lume are tendința de a le

blama pentru nerezolvarea unor probleme importante pentru comunitate, dar care ar putea fi soluționate cu un minim de implicare, chiar decătore cetățenii direct vizați. Este suficient să amintim, de exemplu, sor- tarea selectivă a deșeurilor menajere, curățarea trotuarului din fața propriei locuințe, administrarea responsabilă a resurselor existente, sprijinirea, după posibilități, a persoanelor aflate în dificultate, implicarea înacțiuni de voluntariat ș.a.m.d. În fapt, fiecare comunitate își cunoaște cel mai bine problemele cu care se confruntă, iar implicarea membrilor săi în rezolvarea acestora este cel puțin la fel de importantă ca cea a autorităților publice cu responsabilități în domeniu (W. scott și s. Gough, 2008, pp. 83–85).

Caracteristici generale ale societății civile / sectorului non-guvernamental

Privită dintr-o perspectivă generală, societatea reprezintă un ansamblu de instituții și organizații care determină viața socială dintr-o țară. Dimensiunile și ponderile fiecărui sector sunt variabile, de la o țară la alta sau de la o perioadă istorică la alta, fiind determinate de mai mulți factori (Coita et. al, 2022, p. 9). Potrivit autorilor citați, societatea este alcătuită din 3 sectoare majore:

- a. Sectorul public (guvernamental) - cuprinde statul și instituțiile sale, respectiv autoritățile publice centrale și locale, cu rol executiv, legislativ sau judecătoresc;
- b. **Sectorul de afaceri** - cuprinde acele organizații sau entități (în general, private) care urmăresc realizarea profitului și distribuirea sa către proprietari sub formă de dividende. Organizațiile din sectorul de afaceri poartă denumirea generică de firme, companii, întreprinderi sau corporații multinaționale;
- c. Sectorul non-profit – are un caracter privat și non-guvernamental, în sensul în care resursele utilizate, respectiv finanțarea lui se realizează din fonduri private, entitățile care îl compun sunt independente în raport cu autoritățile publice, în vreme ce persoanele care lucrează în acest domeniu nu sunt angajați ai statului.

Sectorul nonprofit răspunde unor nevoi sociale diverse, de la ajutorarea persoanelor aflate în nevoie la redistribuirea bunăstării, de la satisfacerea nevoilor sociale ale indivizilor la cele ale grupurilor, organizațiilor, comunităților și societății. Sectorul cuprinde organizațiile care se bazează în mare parte pe voluntariat cum ar fi ONG-urile- asociații, fundații și alte organizații ale societății civile, organizații ale economiei sociale- cooperative și organizații de ajutor reciproc precum și alte forme și tipuri de organizații ca, de exemplu, asociații de proprietari, syndicate, partide politice, unități de cult, biserici și organizații religioase, cluburi și asociații sportive, camere de comerț și organizații patronale, societăți agricole bazate pe asociere etc. (Coita et. al, 2022, p. 8).

Activitățile din acest sector desfășurate de entitățile și organizațiile neguvernamentale/ nonprofit din România urmăresc (Coita et. al., 2022, p. 12):

- Dezvoltarea comunităților, a coeziunii locuitorilor și a formelor de acțiune colectivă locale;

- Apărarea și promovarea interesului comun al membrilor.);
- Furnizarea de servicii de interes public acreditate de stat sau de instituțiile publice (educație, sănătate, supravegherea unei arii protejate) sau servicii de interes public care nu necesită acreditare (de tineret, culturale);
- Activități sportive, de entertainment, de loisir și de petrecere în mod plăcut a timpului liber;
- Furnizarea de servicii specializate către beneficiari plători sau neplătitori;
- Informarea cetățenilor, campanii sau activități de conștientizare (în engleză, *awareness*), cercetare, *advocacy* (adică pledoarie), supravegherea și monitorizarea instituțiilor și politicilor publice;
- Auto-susținerea sectorului nonprofit prin dezvoltarea capacității organizațiilor înseși de a se auto-susține, prin dezvoltarea de centre de resurse sau organizații-umbrelă;
- Finanțarea sectorului și organizațiilor nonprofit prin asigurarea cu resurse financiare necesare funcționării și derulării de proiecte și prin furnizarea diferitelor modalități de ajutor financiar pentru organizații și persoane (rețele de sprijin, burse, microcredite);
- Facilitarea accesului cetățenilor la servicii sau alte beneficii, caritate, ajutor umanitar etc.

Ca parte componentă a societății, Comunitatea reprezintă un grup structurat de oameni caracterizat de un spațiu comun. Cu toate acestea, comunitatea nu este doar locul în care trăiește și relaționează un grup de persoane; aceasta include scopuri, resurse, norme, credințe, experiențe comune și sentimentul de apartenență la grup, legăturile și relațiile economice, politice, sociale și culturale bazate pe încredere, sprijin reciproc ș.a.m.d.

Potrivit Nataliei Coroi (2024), comunitatea reprezintă un ansamblu dinamic care se formează atunci când se întâlnesc următoarele caracteristici la un grup de persoane:

- oamenii participă în comun la diferite practici sociale;
- membrii grupului depind unii de alții;
- persoanele iau decizii împreună;
- relațiile interindividuale angajează persoanele pe termen lung în demersul de creștere abundărilor comune.

Educația pentru construirea și dezvoltarea comunității vizează impactul pe care îl are școala sau alți agenți educaționali în dezvoltarea unor programe pentru educația adulților, sprijinul persoanelor aflate în dificultate, prin acțiuni comune, specifice centrelor de învățare (Benavot et.al., 2022). În acest context, Natalia Coroi (2024) propune o serie de Programe Comunitare a căror finalitate ar putea fi reprezentată de formarea și dezvoltarea competențelor transversale la diferitele categorii de populație:

- ❖ *Programe pentru copii și tineri:* Cursuri pe tema educației timpurii, Ateliere de stimulare a creativității, Activități extrașcolare (excursii, tabere etc.), Cluburi de vacanță, Schimburi interculturale, Activități de învățare și dezvoltare personală, Servicii caritabile;

- ❖ *Programe pentru adulți:* Continuarea studiilor, Evenimente speciale organizate pentru adulți cu diverse dizabilități (plantarea florilor, decorarea vaselor etc.), Alfabetizarea în domeniul noilor tehnologii informaționale, Voluntariatul în școli (sprijinirea elevilor cu dificultăți, atragerea de fonduri etc.), Includerea șomerilor în viața comunității;
- ❖ *Programe pentru familii:* Cursuri pe diverse teme, cum ar fi: educația părinților, sprijinirea familiilor cu dificultăți, activități specifice familiei, sesiuni de comunicări privind statutul familiei în actualitate, implicarea părinților în viața școlii ș.a.;
- ❖ *Programe pentru persoanele de vârstă a treia:* Integrarea în activități sociale utile, Implicarea în activitatea anumitor organizații (ca, de exemplu, cele cu profil medical religios, social, cultural etc.), Voluntariatul în diverse sectoare, domenii din viața comunității, Servicii caritabile, Activități recreative, de divertisment ș.a.;
- ❖ *Programe pentru comunitate, în ansamblul ei:* Parteneriate (între școală și instituțiile culturale, școală și biserică, școală și oamenii de afaceri), Emisiuni radio și TV (teme de interes local, regional, zonal).

Mariana Marinescu (2013) a realizat o analiză SWOT extrem de pertinentă a organizațiilor non-guvernamentale (ONG) și a vieții asociative din România, rezultând următoarele elemente:

A. Puncte tari:

- performanțe cel puțin satisfăcătoare ale ONG-urilor în implemen- tarea diverselor programe/proiecte;
- număr mare de ONG-uri cu activitate în diverse domenii;
- expertiză profesională bogată a mai multor lucrători din ONG;
- afilierea internațională a unor ONG-uri și participarea acestora la proiecte/programe comunitare;
- cooperarea foarte bună între diferite ONG-uri din țară și străinătate;
- implicarea unor persoane în rezolvarea problemelor comunității prin intermediul ONG-urilor;
- orientarea tinerilor către valorile europene.

B. Puncte slabe:

- capacitatea scăzută a unor ONG-uri de a rezolva o serie de probleme din domeniul lor de activitate;
- participarea civică și politică redusă a mai multor persoane;
- scăderea încrederii în instituțiile statului;
- percepția negativă asupra clasei politice;
- satisfacția redusă față de viața politică.

C. Oportunități:

- posibilitatea de a interveni și rezolva probleme din domeniul educației, culturii, socialului etc.;
- colaborarea dintre ONG-uri și autoritățile publice locale;
- sprijin în vederea consolidării integrării europene a României;

- îmbunătățirea accesului statului la fondurile europene.

D. Amenințări:

- nu toți tinerii percep utilitatea personală a asocierii;
- interes scăzut pentru asumarea responsabilității;
- monopolizarea fondurilor europene de către un număr relativ restrâns de ONG-uri.

Pentru o implicare cât mai eficientă a societății civile în realizarea educației non-formale, se impun a fi urmate câteva recomandări (Bontaș, 2001, OECD, 2023):

- ❖ elaborarea unor programe naționale și locale de acțiune concepute pe domenii de interes, având obiective specifice, acțiuni clare, rezultate măsurabile, termene exacte și responsabilități precise pentru fiecare persoană implicată;
- ❖ formarea unui corp de experți în atragerea de fonduri, susținerea de activități specifice educației non-formale, implementarea unor activități specifice etc.;
- ❖ crearea unei baze materiale, financiare și educative (clădiri, săli de conferințe, biblioteci etc.) în care să se poată desfășura activitățile specifice educației non-formale;

Ne putem da seama din cele expuse că societatea civilă, prin componentele sale, are un rol foarte important în realizarea atât a educației non-formale, cât și a cele informale. Cursurile adresate diferitelor categorii socio-profesionale, activitățile organizate, campaniile de sprijinire a celor aflați în dificultate etc. sunt doar câteva exemple de practici specifice educației non-formale menite să rezolve problemele punctuale cu care se confruntă comunitățile locale. Pe de altă parte, în cadrul societății civile, ONG-urile par a avea rolul cel mai important, acestea fiind structuri asociative liber consimțite între oameni uniți de aceleași valori și interese. În concluzie, suntem de părere că cea mai importantă schimbare vine de jos în sus și că cea mai eficientă modalitate de rezolvare a problemelor comunității o reprezintă implicarea activă și după posibilități a fiecărei persoane, respectiv participarea ei la viața asociativă a societății în care trăiește (Vaculíková et. al., 2024).

Importanța organizațiilor non-guvernamentale în formarea competențelor transversale la adulți

Referitor la necesitatea dezvoltării competențelor transversale la adulți, se pune problema structurilor ce ar avea ca responsabilități îndeplinirea acestui obiectiv (Biti, 2023). Educația formală ar putea juca un rol deosebit de important în acest sens, în condițiile în care, prin programele specifice de formare profesională continuă, școlile și universitățile ar putea contribui la dezvoltarea gândirii critice a adulților. Problema este că majoritatea indivizilor finalizează studiile formale cel târziu până pe la 25-30 de ani, urmând ca mai apoi educația lor permanentă să intre în responsabilitatea altor structuri cu atribuții în zona educației non-formale. Generic, aceste structuri constituie „comunitatea” și pot cuprinde diverse sectoare de activitate în care, formarea competențelor transversale la adulți să fie o necesitate (UNESCO, 2022). În cele ce urmează, vom încerca să realizăm o analiză a rolului comunității (și a structurilor educaționale care o compun) în dezvoltarea competențelor transversale la populația adultă (Ratiu et. al., 2023).

Una dintre cele mai importante componente ale procesului de formare a competențelor transversale la adulți prin Programe comunitare o reprezintă informarea și formarea, respectiv continuarea și completarea studiilor prin cursuri formale și non-formale. Un asemenea demers se poate realiza la nivelul comunității prin diferite forme organizatorice. Așa de exemplu, privite ca instituții de cultură generală, Universitățile populare se adresează tuturor persoanelor, nivelul și metodele cursurilor fiind adaptate posibilităților intelectuale ale auditoriului. Majoritatea acestor Universități sunt deținute și administrate de organizații și fundații private, funcționând ca structuri de interes public. Tot adulților li se adresează, în esență, Cursurile prin corespondență, Cursurile profesionale și Cursurile de vară. Tematica ce poate fi abordată în cadrul acestor Programe Comunitare este extrem de generoasă, opțiunea putând fi formulată după o minuțioasă analiză de nevoi prealabilă (Coroi, 2024).

La Nivelul Comisiei Europene, educația pentru dezvoltarea comunitară are în centru o serie de programe și activități adresate membrilor comunității, oferă șanse egale tuturor cetățenilor, îi aduce în centrul atenției pe toți actorii sociali și contribuie la creșterea calității vieții indivizilor. În acest context, unul dintre cele mai importante Programe Comunitare destinate formării competențelor transversale în rândul adulților este cel cunoscut sub marca „Erasmus+”. Pentru exercițiul financiar curent, programul își propune: îmbunătățirea învățării limbilor străine, creșterea gradului de alfabetizare a populației, ridicarea nivelului de atractivitate a științei, susținerea antreprenoriatului, consolidarea creativității și inovației ș.a. (European Commission, 2021). Se poate aprecia că toți cetățenii implicați în astfel de proiecte finanțate prin „Erasmus+” au putut dobândi o viziune care să le permită abordarea problemelor societății contemporane dintr-o perspectivă a diversității fundamentată pe raționamente argumentate critic și reflexiv (Câmpean et. al., 2024).

Modele de bună practică în implementarea programelor comunitare de formare a competențelor transversale la adulți în România

Cu privire la situația din România, există o multitudine de entități care au printre responsabilități dezvoltarea competențelor transversale în rândul adulților. Dintre acestea, un rol important revine organizațiilor non-guvernamentale care, prin intermediul unor programe comunitare specifice educației non-formale, pot aborda o serie de subiecte de larg interes pentru populația adultă. În acest context, una dintre cele mai importante organizații non-profit care acționează la nivelul comunității educaționale din țară este *Asociația pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea*. Aceasta s-a înființat în octombrie 2013, având ca misiune creșterea calității actului educațional și a serviciilor oferite în domeniu. Principalele obiective ale Asociației au fost următoarele: creșterea nivelului de pregătire școlară și profesională a elevilor și studenților; dezvoltarea competențelor științifice, metodice și psihopedagogice ale cadrelor didactice care predau în învățământul preuniversitar și superior; sprijinirea agenților educaționali (elevi, părinți, profesori) aflați în situații de criză educațională; promovarea învățării pe tot parcursul vieții,

inclusiv prin intermediul mediilor neconvenționale (e-learning, m-learning ș.a.), dezvoltarea managementului educațional; dezvoltarea unei comunități academice bazate pe valorile educației non-formale; implementarea unor activități de cercetare în domeniul educației; conceperea și managementul unor proiecte în domeniul educației (Blândul, 2022).

Potrivit celui mai recent Raport de Activitate al Asociației pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea publicat în septembrie 2025, cele mai importante Proiecte de formare a competențelor transversale desfășurate în intervalul 1 septembrie 2024 – 31 august 2025 la nivelul comunității academice locale și regionale au fost următoarele:

Proiectul „Școala altfel – Campionii!” ajuns la cea de-a X-a ediție a început în luna ianuarie 2025 la Oradea (România) și și-a propus recompensarea cu premii a celor mai reușite acțiuni organizate în cadrul Programelor „Școala altfel!” și „Școala Verde” implementate în anul școlar în curs. Grupul-țintă a fost reprezentat de cadre didactice care predau în învățământul preuniversitar din toate județele țării. În acest sens, au fost încheiate mai multe parteneriate cu Inspectoratele Școlare Județene, respectiv cu unele unități de învățământ din Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Cluj, Hunedoara Satu Mare, Sălaj și Suceava (România). Principala activitate care s-a desfășurat în cadrul acestui proiect a fost reprezentată de Concursul cu același nume. La acest Concurs au fost înregistrate 40 de activități extracurriculare desfășurate în cadrul Programelor „Școala altfel!” și „Școala verde”. În urma definitivării procesului de evaluare realizat de o comisie de specialiști de la Oradea (și în care s-a ținut cont de aspecte precum originalitatea activității, corectitudinea proiectării și realizării activității din punct de vedere metodic, relevanța documentelor justificative prezentate, impactul asupra grupului-țintă etc.) au fost acordate 9 premii, constând în carduri-cadou pentru cumpărături on-line în contravaloare de aproximativ 2100 lei. Decernarea tuturor premiilor a avut loc cu ocazia „Galei Premiilor TopFormalis”, ediția a X-a și a Simpozionului Național „Promovarea educației non-formale prin intermediul proiectelor educaționale și al activităților extracurriculare”. Rezultatele proiectului au fost reprezentate de numărul persoanelor implicate în realizarea celor 40 de activități înscrise în proiect, cantitatea și calitatea acestora, numărul de participanți la Simpozionul Național și la gala Premiilor TopFormalis, precum și Volumul comun de rezumate intitulat „Formal și non-formal în Științele Educației”.

Proiectul „Clubul Prietenilor TopFormalis” aflat la a IX-a ediție s-a desfășurat în perioada octombrie 2024 – mai 2025 și și-a propus creșterea calității actului educațional ca efect al unei mai bune pregătiri a cadrelor didactice, a elevilor și studenților în domeniul educației non-formale. Concret, proiectul și-a propus organizarea în fiecare lună în intervalul menționat a unor activități specifice educației non-formale pe diferite teme de interes general, iar grupul-țintă a fost reprezentat de elevi, studenți interesați în cariera didactică și profesori care predau în învățământul preuniversitar și superior și care doresc să se dezvolte atât în plan personal, cât și profesional.

Principalele activități desfășurate în cadrul acestui proiect au fost următoarele:

- Dincolo de expunere: există viață dincolo de muzeu (octombrie 2024);

- Viitorul pieței muncii și pregătirea tinerilor pentru meserii (noiembrie 2024);
- Educația pentru media literacy (decembrie 2024);
- Perspective ale IQ: explorând inteligența umană (ianuarie 2025);
- Strategii de formare a convingerilor morale (februarie 2025);
- Suportul Vital de Bază – acordarea primului ajutor medical în situații de urgență (martie 2025);
- Lecturiada-Cinci personaje în căutarea unor cititori (aprilie 2025);
- Omul, ca o carte deschisă – întâlnire cu Pr. Francisc Doboș (aprilie 2025);
- KAIZEN-filosofia îmbunătățirii continue (mai 2025);
- Conferința de diseminare a proiectului. Motivarea elevilor prin proiecte (mai 2025).

Rezultatele activității au fost reprezentate de participarea a 422 de cadre didactice ce au beneficiat on-site și on-line de formare profesională continuă, de suporturile de curs și celelalte materiale livrate (Tabelul 1), respectiv de cantitatea și calitatea ideilor vehiculate.

Tabelul 1. Informații statistice cu privire la structura grupului de cadre didactice participante la acțiunile proiectului clubul prietenilor topformalis ediția a ix-a, 2024 / 2025

Data	S 1 (N=29)	W (N=23)	WS (N=26)	S 4 (N=21)	W (N=36)	WS (N=35)	7 (N=189)	S 8 (N=34)	W (N=29)	
Gen										
n	Femini	9 3%	83 %	85 %	86 %	89 %	88 %	94 %	85 %	89 %
lin	Masculin	7 %	17 %	15 %	14 %	11 %	12 %	6% %	15 %	11 %
Mediul de proveniență										
	Urban	9 3%	87 %	88 %	86 %	92 %	83 %	83 %	79 %	89 %
	Rural	7 %	13 %	12 %	14 %	8 %	17 %	17 %	21 %	11 %
Ciclul școlar în care predă										
lar	Preșco	8 %	9% %	7% %	- %	9 %	5% %	14 %	14 %	14 %
	Primar	1 4%	22 %	31 %	24 %	33 %	45 %	18 %	32 %	24 %
zial	Gimna	2 4%	17 %	19 %	38 %	33 %	28 %	26 %	32 %	31 %
	Liceal	5 1%	48 %	43 %	33 %	25 %	20 %	31 %	22 %	31 %
eal	Postlic	3 %	4% %	- %	5 %	- %	2% %	- %	- %	- %
sitar	Univer	- %	- %	- %	- %	- %	10 %	- %	- %	- %

Grad didactic obținut											
ant	Debut	1	-	-	-	3	-	11	6	10	
		0%				%		%	%	%	
ivat	Definit	8	9%	12	14	9	14	11	12	3	
		%		%	%	%	%	%	%	%	
II	Grad	1	17	8%	9	14	11	6%	12	3	
		4%	%		%	%	%		%	%	
	Grad I	6	74	76	71	72	75	61	70	84	
		8%	%	%	%	%	%	%	%	%	
at	Doctor	-	-	4%	4	2	-	11	-	-	
				%	%	%		%			
Aria curriculară în care predă											
	Limbă	3	26	26	14	22	20	23	20	24	
		1%	%	%	%	%	%	%	%	%	
atică	Matem	3	4%	4%	5	3	6%	8%	6	10	
		%			%	%			%	%	
soc.	Om și	-	8%	8%	9	6	3%	8%	3	3	
					%	%			%	%	
	Arte	-	-	-	-	3	6%	1%	3	7	
					%	%			%	%	
	EFS	3	4%	4%	5	3	3%	1%	3	3	
		%		%	%	%			%	%	
ogii	Tehno	1	13	8%	14	8	3%	6%	6	-	
		0%	%		%	%			%		
iere	Consil	2	17	8%	14	11	9%	4%	9	3	
		4%	%		%	%			%	%	
oare	Educat	8	9%	7%	-	9	5%	14	14	14	
		%			%	%		%	%	%	
oare	Învățăt	1	9%	31	24	33	45	18	32	24	
		4%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	Altele	7	10	4%	15	2	-	17	4	12	
		%	%	%	%	%		%	%	%	
Vârsta											
ani	Sub 25	8	-	4%	-	-	3%	7%	9	-	
		%							%		
ani	26-35	3	4%	4%	5	8	9%	9%	6	10	
		8%			%	%			%	%	
ani	36-45	4	39	42	43	39	31	26	20	24	
		1%	%	%	%	%	%	%	%	%	
ani	46-55	1	48	50	43	42	48	42	50	58	
		3%	%	%	%	%	%	%	%	%	
56	Peste	-	9%	-	9	11	9%	16	15	8	
				%	%	%		%	%	%	

TOTAL = 422 participanți

Structura grupului de 422 de cadre didactice participante la activitățile Asociației TopFormalis din Oradea evidențiază câteva tendințe semnificative în plan demografic, profesional și curricular (Tabelul 1). Din perspectiva distribuției pe gen, se remarcă o predominanță covârșitoare a cadrelor feminine (între 83% și 94% pe fiecare workshop), ceea ce confirmă feminizarea accentuată a profesiei didactice. În ceea ce privește mediul de proveniență, majoritatea participanților provin din urban (79–93%), cel rural fiind mai puțin reprezentat. Analiza pe cicluri școlare indică o distribuție echilibrată între gimnaziu și liceu (în medie între 24–48%), cu o participare semnificativă și din partea cadrelor de la nivelul primar (până la 45% în anumite serii), în timp ce preșcolarul și postlicealul sunt marginal reprezentate, iar mediul universitar apare izolat (10% într-un singur workshop). Din punct de vedere al gradului didactic, se conturează un profil al participanților cu un nivel ridicat de calificare profesională, peste două treimi deținând gradul I (61–84%), în timp ce debutanții și cadrele cu definitivat sunt slab reprezentați. Repartizarea pe arii curriculare este diversificată, dar cu ponderi mai mari în domeniul limbilor (20–31%), consilierii (4–24%) și învățământului primar, în timp ce matematică, arte și educație fizică se mențin la valori scăzute. Analiza vârstei confirmă prezența dominantă a cadrelor din intervalele 36–55 de ani (peste 70% cumulativ), în timp ce tinerii sub 25 de ani sau cadrele peste 56 de ani sunt slab reprezentate. În ansamblu, datele relevă o participare majoritar urbană, preponderent feminină, cu experiență consolidată (grad I și vârste medii), provenind în special din ciclurile gimnazial și liceal, fapt ce conturează profilul unui grup cu expertiză și stabilitate profesională, dar cu o reprezentare limitată a cadrelor debutante sau din mediul rural.

Analiza calitativă a motivațiilor exprimate de cadrele didactice participante la activitățile organizate de Asociația pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea relevă un profil complex în care dimensiunile dezvoltării personale și profesionale se împletesc cu interesele de natură practică și cotidiană. Principala motivație invocată este dorința de cunoaștere și perfecționare, exprimată prin accentul pus pe lărgirea ariei de cunoștințe și completarea formării continue, aspect ce corespunde culturii profesionale a unui corp didactic cu grad ridicat de calificare. În același timp, se observă un interes marcant pentru sănătate și implicațiile automedicației, participanții exprimându-și curiozitatea față de informațiile medicale de actualitate, dar și preocupări personale legate de propria stare de sănătate sau de rolurile sociale (părinți, profesori pentru elevi cu dizabilități). Tema workshopului, percepută ca relevantă, utilă și atractivă, alături de prestigiul mărcii TopFormalis și al formatorului, constituie factori suplimentari de atracție și credibilitate. Motivațiile individuale reflectă atât nevoia de a obține informații validate științific, cât și dorința de a dobândi competențe aplicabile în viața personală și profesională, precum acordarea primului ajutor sau adoptarea unor decizii informate privind tratamentele medicale. În concluzie, participarea la aceste activități este determinată de un ansamblu de factori intrinseci – curiozitate, dezvoltare personală, preocupare pentru starea de bine – și extrinseci – calitatea formatorului, relevanța temei, oportunitatea de perfecționare – ceea ce subliniază atât caracterul formativ, cât și cel pragmatic al implicării cadrelor didactice.

Casa Corpului didactic Gorj, cu sprijinul unor formatori ai Asociației pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea a organizat on-line în perioada 30 iunie-4 iulie 2025 Programul de Formare și Dezvoltare Profesională Continuă cu tema „*Tendențe și orientări în pedagogia contemporană. Surse de cunoaștere non-formale*”. Programul a fost inclus în Oferta Educațională a CCD Gorj avizată de Ministerul Educației din România. Scopul programului a fost reprezentat de optimizarea nivelului de pregătire a resurselor umane din învățământ prin implicarea profesorilor în activități de formare și dezvoltare profesională continuă și utilizarea unor surse de cunoaștere non-formale. La acest program au participat un număr de aproximativ 45 de profesori din mai multe județe ale țării (ca, de exemplu, Bihor, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Galați, Dâmbovița, Dolj,, Gorj, Suceava etc.), aceștia având posibilitatea de a-și forma o serie de competențe profesionale precum: Utilizarea adecvată a terminologiei de specialitate în contextul cunoașterii din surse non-formale în învățământ, analiza celor mai importante surse de cunoaștere neconvenționale ce pot fi utilizate de profesori în pregătirea și implementarea activităților curriculare și extracurriculare, identificarea strategiilor de diferențiere între sursele de cunoaștere valide și cele false din diversele domenii de activitate, argumentarea importanței deținerii de către profesori a unor competențe privind identificarea și valorificarea surselor de cunoaștere autentică în învățământ ș.a.m.d. .Programul a avut o durată de 24 de ore de formare (dintre care 12 ore de activități didactice sincrone, 10 ore activități de formare asincronă, respectiv două ore de evaluare sumativă). Programul de formare s-a încheiat cu o Școală de Vară, respectiv cu un Simpozion Național cu tema cursului propuse și organizate în parteneriat de cele două instituții menționate la Târgu Neamț. Cu acest prilej, toți participanții (deopotrivă formatori, cursanți sau alte cadre didactice interesate) au avut posibilitatea să prezinte modele de bună practică din experiența proprie în ceea ce privește utilizarea Resurselor Educaționale Deschise în contexte formale și non-formale.

Concluzii

În concluzie, analiza cadrului teoretic și a datelor empirice prezentate evidențiază faptul că dezvoltarea competențelor transversale la adulți nu mai poate fi concepută exclusiv în interiorul sistemului formal de educație, ci presupune o mobilizare coerentă a resurselor comunitare prin intermediul educației non-formale (Blândul, 2015). În contextul vulnerabilităților semnalate la nivel național, programele comunitare devin instrumente strategice de reducere a analfabetismului funcțional, de consolidare a literației digitale, media, civice și economice și de susținere a incluziunii sociale. Inițiative precum cele derulate prin programul „Erasmus+” sau de către Asociația pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea, România, demonstrează că intervențiile non-formale, ancorate în nevoile reale ale comunității, pot genera contexte autentice de învățare, centrate pe reflecție critică, colaborare și aplicabilitate practică. Prin caracterul lor flexibil, participativ și contextualizat, aceste programe facilitează transferul competențelor în viața profesională și civică, contribuind la creșterea capitalului cultural și social al adulților. Totodată, ele stimulează motivația intrinsecă pentru învățarea pe tot parcursul vieții și reduc barierele

psihologice asociate reîntoarcerii la educație. Dimensiunea comunitară amplifică „efectul multiplu” al literației, generând impact nu doar la nivel individual, ci și familial și societal. Într-o societate caracterizată prin densitate informațională și transformări tehnologice accelerate, consolidarea parteneriatelor dintre sectorul public, mediul nonprofit și cel de afaceri devine esențială pentru formarea unor cetățeni autonomi, capabili de analiză critică și participare responsabilă. Prin urmare, programele comunitare de educație non-formală reprezintă un pilon fundamental în arhitectura dezvoltării competențelor transversale la adulți, constituind o condiție necesară pentru coeziune socială, competitivitate economică și sustenabilitate democratică (Vaculíková et.al, 2024).

Bibliografie:

- Benavot, A., Hoppers, C.O., Lockhart, A.S. & Hinzen, H. (2022). Reimagining adult education and lifelong learning for all: Historical and critical perspectives. *International Review of Education*, 68: 165–194. <https://doi.org/10.1007/s11159-022-09955-9>
- Biti, M. (2023). (Re)Tasking Literacy for The Digital Age. *East European and Balkan Institute*, 47(2), 91-112. <https://doi.org/10.19170/eebs.2023.47.2.91>
- Blândul, V., (2015), *Bazele educației non-formale*, Editura Mega, Cluj-Napoca.
- Blândul, V., (2022). Teachers’ perspectives on developing their teaching career by attending non-formal training programmes. *Global Journal of Guidance and Counseling in Schools: Current Perspectives*, 12(1), 40–51. <https://doi.org/10.18844/gjgc.v12i1.5426> Website - <https://un-pub.eu/ojs/index.php/gjgc/article/view/5426>
- Bontaș I. (2001), *Pedagogie*, Editura All, București.
- Cîmpean, E., Cîmpean, N., Găzdac, V., & Bocoș, M. (2024). *Contribuția activităților Erasmus+ la dezvoltarea competențelor critice și sociale ale participanților*. **Educatia** 21, 28, 185–200. <http://educatia21.reviste.ubbcluj.ro/data/uploads/article/2024/ed21-no28-art20.pdf> (educatia21.reviste.ubbcluj.ro)
- Coita, Dorin Cristian, Silvia L. Fotea, Igor Prisac, and Sefora M. Nemțeanu. Managementul și marketingul organizațiilor nonprofit. Editura Economică București, 2022.
- Coroi Natalia (2024), *Educația non-formală – Note de curs*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova;
- Marinescu Mariana (2013) – *Noile educații în societatea cunoașterii*, Editura ProUniversitaria, București.
- Ratiu, M., Pele, A. V., Bradea, A. & Pop, C. F. (2023). Digital and Media Education of Adult Educators. *Preprints*. <https://doi.org/10.20944/preprints202311.0958.v1>
- scott W., Gough s. (2008) – *Environmental Learning and Categories of Interest: Exploring Modes of Participation and Learning in a Conservation NGO*, în *Participation and Learning*, springer Publishing House.

Vaculíková, J., Kalenda, J., & Kočvarová, I. (2024). *Participation in non-formal adult education within the European context: examining multilayer approach*. *Frontiers in Education*, 9, Article 1380865. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1380865> (frontiersin.org)

*** European Commission. (2021). *Erasmus+ Programme Guide 2021–2027*. Publications Office of the European Union. Luxembourg, Luxembourg. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/erasmus-programme-guide-2021-2027>

*** OECD. (2023). *OECD Skills Outlook 2023: Skills for a Resilient Green and Digital Transition*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/27452f29-en>

*** Raport Anual de Activitate încheiat cu ocazia Adunării Generale a Asociației pentru Educație și Formare „TopFormalis” din Oradea, septembrie 2025 - <https://experientenonformale.wordpress.com/category/activitati-topformalis/> accesat la 1 martie 2026;

*** UNESCO (2024). What you need to know about literacy? <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know?hub=401>